

Nr 69.

Av herr **Henrikson m. fl.**, om *avveckling av arbetslöshetskommissionen m. m.*

Arbetslöshetsfrågan och med den sammanhängande problem för den enskilde och samhället är fortfarande den över allt annat dominerande frågan. Den tekniska utvecklingen har i det kapitalistiska samhället skapat ett överskott på arbetskraft, som — med rådande produktionsordning — ej ens under högkonjunktur kan placeras i produktionen. En jämförelse mellan dagens konjunktursiffra och konjunktursiffran från förra högkonjunkturen vid sidan av arbetslöshetssiffrorna för samma tidpunkter ger härvidlag ett åskådningsmaterial, som klart belyser utvecklingstendenserna. Man måste — så länge det nuvarande samhällssystemet består — räkna med ett betydande antal människor permanent arbetslösa.

Samhället har år efter år tvingats att vidtaga åtgärder för att bringa hjälp åt de arbetslösa. Denna hjälpverksamhet har emellertid visat sig vara missriktad, den har inte givit erforderlig hjälp och den har inte löst några med arbetslösheten sammanhängande centrala problem. Ja, den av staten bedrivna »hjälppolitiken» har visat tendenser att framskapa ökad arbetslöshet.

Om arbetslösheten vore en tillfällig företeelse, vore det tänkbart, att genom provisoriska åtgärder bringa krishjälp åt arbetslösa. Som förhållandena äro i det nuvarande samhället, där arbetslösheten är permanent, måste man i stället för de provisoriska åtgärderna gå in för en arbetslöshetshjälp, som blir av sådan art, att den bereder arbetaren möjlighet till *produktivt* arbete, på vilket han kan försörja sig.

Arbetslöshetskommissionen har nu bedrivit sin verksamhet i över 20 år. Under dåliga och goda konjunkturer har det funnits brist på arbete. I varje fall har tillgången på arbete icke motsvarat tillgången på arbetskraft. På grund därav har det alltid funnits de som måst anlita arbetslöshetskommissionen eller dess lokala organ för erhållande av samhällets bidrag till uppehållet. De ha icke fått vad de varit i behov av: produktivt arbete, och den hjälp de fått har varit och är otillräcklig. Den räcker ej åt dem som få del av denna hjälp, och tusenden arbetslösa lämnas utan hjälp från samhället. Nöden bland de arbetslösa är större nu än någonsin tillförne och den stegras ju längre arbetslösheten varar.

Arbetslöshetskommissionens verksamhet, eller rättare uttryckt *A. K.-systemet*, har år efter år blivit allt impopulärare bland arbetarna. Under senare år och i all synnerhet under det senaste året har en praktiskt taget enhällig arbetarklass i detta land ställt sig bakom kravet om ett annat sakernas tillstånd, evad det gäller arbetslöshetspolitiken. Ett stort antal arbetarmöten och konferenser har avhållits där *A. K.-systemet* varit föremål för en sakligt stark

kritik. Vad som särskilt fördömts är: 1) Den hänsynslöshet varmed A. K.-byråkratin går fram vid hänvisningar till nödhjulsarbete. Man kräver hänsyn till nedsatt arbetsförmåga, sjukdom, ålder, familjeförhållanden etc. 2) Den brutala behandlingen vid nödhjulsarbetena och godtyckligheten ifråga om ackordssättning. De vid nödhjulsarbetena sysselsatta kräva ett slut på det förhållandet, att de äro fullständigt rättslösa gent emot arbetsledningarna, och kräva rätt att förhandla om sina arbetsvillkor. 3) Den ökade omfattningen av A. K:s verksamhet. Svältlönesystemet. Man finner det allmänt vara orättfärdigt, att arbetare år efter år — det finnes tusentals arbetare som under de senaste 4 åren inte haft något annat arbete än nödhjulsarbete — sysselsättas i ett hårt arbete för en lön, som på intet sätt motsvarar arbetsprestationen. 4) De hälsofarliga bostadsförhållandena vid A. K.-förläggningarna. Förutom på dessa punkter finnes det många grava anmärkningar i andra avseenden att rikta mot nödhjulsområdet. Här får det anförda vara nog.

Inledningsvis påtalade vi det förhållandet, att »hjälppolitiken» visade tendenser att framskapa arbetslöshet och vi återkomma här till det. Redan med de gamla bestämmelserna togos arbeten från den öppna marknaden och gjordes till nödhjulsarbeten. De nya bestämmelserna, varom beslut fattades i 1933 års riksdag, möjliggöra en stegrad utveckling i den riktningen. Allt fler och fler arbetsobjekt utföras nu som nödhjulsarbeten. Med detta, att den öppna marknaden tillhörande arbeten utföras som nödhjulsarbeten, ökar arbetslösheten i den öppna marknaden direkt. Den ökar även indirekt på grund av den avsevärt minskade köpkraften hos de tusentals arbetare, som få arbeta för nödhjulslöner. Dessa sakna möjlighet att köpa de nödvändighetsvaror, som de skulle kunna köpa, om de avlönades med de i öppna marknaden gängse lönerna.

Ur arbetarnas synpunkter är A. K.-systemet fördömligt. Detta gäller också ur allmänna ekonomiska synpunkter. I ett otal fall har det visat sig att arbeten utförda under A. K:s regim trots de sämre lönerna bli dyrare än arbeten, som utföras i den allmänna marknaden. Lägges därtill att ett gott folkmaterial går en materiell och andlig undergång till mötes i nödhjulsarbetena, torde det vara nog motiv för påståendet, att A. K.-systemet även ur samhällets synpunkter är fördömligt.

För ungdomen äro de nu rådande förhållandena sådana, att de leda till katastrof. Tusenden och åter tusenden unga män och kvinnor söka förgäves efter ett arbetstillfälle, och de år de skulle lära det yrke, på vilket de skulle grunda sin framtid, rinna bort i arbetslöshet — ofta i nöd och elände. Vad som i det ovanstående anförts om A. K:s verksamhet gäller i all synnerhet beträffande verksamheten för de unga. Arbetslägren — som kallas *frivillig* arbetstjänst, men vars frivillighet gjorts fullständigt illusorisk genom att man avstängt de unga, som ej fyllt 22 år, från understöd — och kursverksamheten avhjälpa på intet sätt nöden bland de unga. Om ungdomen också i några fall får hjälp till litet mat, så räddar det dem icke ur det fasansfullaste som detta system medför, nämligen ovissheten för framtiden. Vare sig de unga eller gamla arbetarna vilja vara eller bliva understödstagare eller fattighjon.

De begära intet mer och intet mindre än att genom arbete få tillfälle att försörja sig. Denna möjlighet befrämjas icke utan den försämras med det nuvarande hjälpsystemet, och därav följer ett ännu starkare resande av kravet på en omläggning av detta.

Om någon då ställer frågan, på vilket sätt man skall hjälpa de arbetslösa om A. K.-systemet avvecklas, svara vi med förslag om att produktiva arbeten skola sättas igång med stöd av statsmedel. Men de skola då drivas med sådana löner att arbetarna kunna försörja sig och icke på sätt som nu sker, att arbetena mer och mer ordnas för utsvältning av hela det arbetande folket. De ordinarie civila statsverken böra sålunda erhålla medel för att driva alla de arbeten, som behöva utföras. Till kommunernas förfogande bör likaså ställas erforderliga medel för bedrivande av de arbeten, som inom respektive kommuner behöva utföras.

De arbetare, som trots dessa åtgärder icke kunna erhålla arbete, måste givetvis erhålla understöd. Så länge icke detta sker genom en arbetslöshetsförsäkring, måste det ske direkt genom statens försorg. Medel för dessa ändamål måste av riksdagen ställas till socialdepartementets förfogande.

I statsverkspropositionen meddelar socialministern, att regeringen senare skall avlämna förslag beträffande storleken av anslagen för arbetslöshetens bekämpande. I anslutning till denna proposition skola vi framföra förslag om det belopp vi anse erforderligt för här angivna ändamål.

Med hänvisning till det anförda vilja vi härmed föreslå,

att riksdagen måtte besluta uppdraga åt regeringen att snarast möjligt efter den 1 juli 1935 avveckla arbetslöshetskommissionens verksamhet samt att bekämpa arbetslösheten och dess verkningar enligt här ovan angivna allmänna riktlinjer.

Stockholm den 16 jan. 1935.

Torsten Henrikson.

Albin Ström.

Karl Kilbom.

Aug. Spångberg.

Viktor Herou.

Nils Flyg.

Verner Karlsson.

Arvid Olsson.